व्युलिप
मल्टी स्पेशालिटी हॉस्पिटल

डॉ. कविता शहा
M.B.B.P.M.M.P.S.
पार्श्वनाथ नगर
९४२२०४०४३६

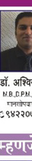

डॉ. अश्विन शहा
M.B.B.P.M.M.P.S.
रुग्णालय वेळ
९४२२०४०४६६

पार्श्व
क्लिनिक
a complete mind care

मार्केट यार्ड रोड, रुईकर कॉलनी स्क्वेर, हॉटेल महाराजा शेजारी, कोल्हापूर
फोन : २५९६६९ / ९८

सा.-रवि. पहिला व्यवसा, बकवास आर्केड, रुईकर कॉलनी स्क्वेर, कोल्हापूर : ४१६ ००२
फोन : (०२३१) २५३३९९, २५३२९८, २५३३९९

ओ.पी.डी. वेळ : स.९ ते १५

ओ.पी.डी. वेळ : स.११ ते ५

मानसिक रोग म्हणजे काय ?

चिंता / ॲन्झायटी न्यूरोसिस

सतत चिंता वा भुक्कड भोतीची धास्ती वाटते. छातीत धडधड होणे, अचानक प्रचंड भिती वाटून बोलताना भीती वाटे अशी वाटते.

डोकेदुखी / अर्धशीशी

बचाव व कायमस्वरूप नाश शक्यतेने, कोळ्यामुळे डोकेदुखी, मायग्रेन, सायनुसायटीस, मलाश वाटणे.

सोमॅटायझेशन

वारंवार विलक्षीक स्वरूपात उद्भवणारी वेगवेगळी शारिरीक लक्षणे, उदा. अस्वस्थपणा, कंपरुद्धी, सारुद्धी, मलाश वाटणे.

बुद्धीभ्रंश / शायकोसीस/वेडेपणा

स्वतःचीच दुर्दुरुदशे, हसणे, अनोळ्ख वाटणे, भास होणे, लोकांवर विनाकारण संशय घेणे, नाकात आवाज येणे.

स्मृतीभ्रंश / डिमेन्शिया

६०-६५ वर्षांपलीस व्यक्तीमध्ये विस्मरण होणे चिडचिडेपणा रहाणे-सहन नाही वाटणे

व्यसनमुक्ती

दारु पिणे थांबल्यानंतर रुग्णाला होणारे त्रास उदा. मेंदेन बाहते, हाथ थरथरे, हातपाय कापणे इंटरनेट/व्हाट्सॲप/फेसबुक ॲडीक्शन

उदासिनता / डिप्रेशन

सतत विशिष्ट जाणवे, नकारात्मक विचार येणे, कोणत्याही गोष्टीत उत्साह न राहणे, भूक, झोप कमी होणे, अस्वस्थपणा, आत्महत्येचे विचार येणे या प्रकारे वागणे.

मंत्रचळ

वारंवार एकाच विचार मनात येणे, असा विचार चुकीचा आहे समजूनही तो मनातिरुद्ध येणे, त्यामुळे गोंधळ व मी हिच्ची सभी कामकाजात एकदाची खुत्री वारंवार करणे. उदा. वारंवार हात धुणे, स्वच्छता करणे, दैनी देतानाकडे दारणेरे विचार मनात यावे.

हर्षवायू / मेनिया

अती उत्साहीपणा, नवीन बेत-योजना कल्पना सूचणे, अनावश्यक खर्च करणे, बिनांतीची मदत न वाटणे.

मुलांमध्ये वर्तणुकीची समस्या

मुलांमध्ये व्यायामुरात न होणारी वर्तणुक जिल्हीमुळ, पाखण्पणा, अस्वाभाविक आनविकसवाचा व एकाग्रतेचा अभाव.

अपस्मार / फिटस्

दचाकिडी बसून झटके येणे व लोंढाला सेरा येणे

लैंगिक समस्या

शिथिलेपणा तारुण्या समी जाणवणे झार वैवाहिक असमाधेजन

TULIP
MULTI SPECIALITY HOSPITAL

डोकेदुखी

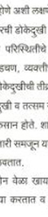

बऱ्याच लोकांना सतत डोके दुखीचा त्रास चालु असतो. बऱ्याचशा तपासण्या, वरचेवर स्कॅनिंग झाले तरीही निदान होत नाही. कधी कधी अर्धे डोके दुखते तर कधी पुर्ण. मान दुखते.

निदान नीट न झाल्याने बऱ्याचदा असा डोके दुखीला माग्रहेन म्हणजेच अर्धशिशि ने नाव दिले जाते व पेशंट सतत डोकेदुखी वेदीत राहून खाली खाट रहातात.

लक्षणे :- अशा रुग्णांना मानदुखी, हाता पायात मुंग्या मारणे, जीव घाबरा होणे, सतत चिडचिड होणे, आवाज सहन न होणे, गरगरणे, सतत चित्त होणे अशी लक्षणे असतात.

कारणे :- अशा प्रकारची डोकेदुखी ही मानसिक कारणामुळे होत असते. बऱ्याच वेळा परिस्थितीचे दडपण, घरच्या अडचणी, घुसमट, आर्थिक अडचण, व्यक्तीचा स्वभाव व नातेवाईकांची प्रतिक्रिया यावर ही डोकेदुखीची तीव्रता अवलंबून असते.

उपचार :- या डोकेदुखी व तत्सम जुनाट दुखण्यामुळे समाजाचे व व्यक्तीचे दुहेरी नुकसान होते. शारिरीक दृष्ट्या संपूर्ण निरोगी व्यक्ती स्वत:ला आजारी समजून या आजारापायी स्वत:चा खेळ, श्रम व वैसा वाया घालवतात.

ज्यांच्याकडे दोन वेळा खायला पैसा नाही अशी मण्डळे कर्ज काढून तपासण्या करतात व पुन्हा मानसिक ताण तणाव वाढवून घेतात.

अशा प्रकारची डोकेदुखी ही मानसोपचार तज्ञांकडे गेल्यावर पूर्णपणे बरी होते.

नवीन औषधे व समुपदेशाने हे आजार पूर्णपणे बरे होतात. नवीन औषधांमुळे शरीरावर कोणतेही दुष्परिणाम होत नाहीत.

त्यामुळे जर सतत डोकेदुखीचा त्रास होत असेल तर विनाकारण चाचण्या करण्यात वेळ न घालवता लवकरात लवकर मानसोपचार तज्ञांना दाखवणे

मानसिक आजार व मानसोपचार तज्ञांबद्दल गैरसमज

१) मानसोपचार तज्ञ झोपेच्या गोळ्या देतात व त्याची सवय लागते ? -- नाही.

मानसिक आजारच्या पेशंटला मानसिक तागामुळे झोप लागत नसते. त्यामुळे मानसोपचार तज्ञ मानसिक तणाव कमी करण्याच्या गोळ्या देतात. या झोपेच्या गोळ्या नसतात व त्यांची सवय लागत नाही.

२) मानसिक आजाराची ट्रिटमेंट चालु केली की आयुष्यभर द्यावी लागते ? -- नाही.

पहिल्यांदा आजार झाल्यास उपचार ८-१० महिने घ्यावा लागतो.

दुसऱ्यांदा आजार झाल्यास उपचार २-३ वर्षे घ्यावा लागतो.

तीसऱ्यांदा आजार झाल्यास उपचार ४-५ वर्षे वाढु शकतो.

१०% लोकांना कधी कधी आयुष्यभर उपचार लागु शकतो.

म्हणून पहिल्यांदा आजार झाल्यावर व्यवस्थित उपचार करणे आवश्यक आहे.

३) मानसोपचार तज्ञ सर्व पेशंटना शॉक ट्रिटमेंट देतात ?

नाही

सर्व पेशंटना शॉक ट्रिटमेंटची गरज नसते. ही ट्रिटमेंट क्वचितप्रसंगी वापरली जाते. बऱ्याच पेशंटना काऊन्सलिंग व औषधेच लागतात.

मानसिक रुग्णांच्या नातेवाईकांसाठी सूचना

१) गोळ्या व्यवस्थित घेतो का नाही ते पहाणे. समोर बसलुन खात्री करीत राहिले.

२) बाहेर गावी जाताना गोळ्या जास्त घेऊन जाणे, जेवे करुन औषधे कमी पडायर नाहीत.

३) पेशंट जर गोळ्या खात नसेल तर ती एक डोससाठी सुरुवात आहे समजून डॉक्टरांना सांगणे.

४) कधी-कधी हा त्रास तंबाखू, माव, गुटखा, दारु यामुळे कमी जास्त होऊ सकतो.

५) जर पेशंट गर्भवती असेल तर डॉक्टरांना कळविले गरजेचे आहे. म्हणजे डॉक्टर सल्ला देतील.

६) पेशंटला जर सर्दी, खोकला, ताप, माथा आजार असेल तरी मानसिक आजारच्या गोळ्या चालु ठेवायच्या. स्वत: बंद करु नये.

७) सायकुर्ल उपचारामध्ये झोप असा आहे की पेशंटला त्रास व पेशंटच्या इतरांना होणारा त्रास सहनसवरली बंद रहाव.

८) मानसिक आजार कोणत्याही होऊ शकतो. मानसिक रुग्णाला लहान मुलांसारखे किंवा वृद्धासारखे जपावे ही जबाबदारी घरच्यांची, नातेवाईकांची व समाजाची आहे.

TULIP
MULTI SPECIALITY HOSPITAL

व्यसनमुक्ती

व्यसन लागण्याची कारणे....

इतरच्या आग्रहामुळे

किशोरवयात किंवा मोठ्या वयोगटात व्यसन करणाऱ्यांचा समुह असेल तर इतर मुलांना समुहामध्ये सामील करुन घेण्यासाठी व्यसन करायचा आग्रह करतात व त्यामुळे व्यसन लागु शकते. संगतीचा परिणाम.

शौक, मौज म्हणून

कधीतरी हौसे किंवा कशाचे काय करायचे विरंगुळा म्हणून किंवा शक्या जाण्यासाठी व्यसन करतात.

मानसिक कारणे

चिंता, अपयश, उदासिनता, अधिक तणतणाव, ताण, नैराश्य

इतर व्यक्तींची अनुकरण

मुले ही चौथीत तरुण घरी नसतात. किशोरवयीन किंवा युवा वर्गातील मुले समाजातील अनेक व्यक्ती, शिक्षक, शेजारी, मित्र, नातेवाईक यांच्या संपर्कात येतात. या व्यक्ती व्यसनी असतील तर त्यांचे अनुकरण मुले करुन व्यसनी मुळ बनतात.

कुतुहली वाचनामुळे

कहीजण चित्र-मैत्रीणीबरोबर आपण सहज आहोत हे दाखवून देण्यासाठी किंवा कुतुहलही म्हणून व्यसनाला आहारी जातात. व्यसन करण वुरुषार्थ शिद्ध होते, ही भोळा भाळी असे वाटते असा गैरसमज असतो.

काही उपयुक्त प्रश्न ...उत्तरे...

१) तोंडात हिंसस पेणारे व्यसनी बन्न शकतात का ?

आतापर्यंत केलेल्या सर्व्हेनुसार दारु पिणाऱ्या मध्ये दर वाहा मोशन हिंसर्क बेही प्रकारचे दारुचा बनणे. थोडक्यात तसे म्हंटले तर सर्वजन केळीच्या साळीवर उभे आहेत. त्यापैकी कधी कोण घसरुन पडेल ते सांगता येत नाही.

२) यशपान केल्यानंतर व्यक्तीवर काय परिणाम होतो ?

व्यक्ती उत्तेजित, उत्साही होते ताण-तणाव कमी झाल्यासारखे वाटते. अती बोलने जाते, निर्णयक्षमता कमी होते, बोलताना अडखळते. पायांवर संतुल येते. वाहनाना तोल जाते. डोळ्यांमुळे दोन दोन दिसायला लागते. उदास वाटते. चक्कारुन होणे. मारहाण, विनीगडे होणे.

३) व्यसनी व्यक्तीला जर हाक दिल्यानंतर नाही तर कोणकोणता त्रास होतो ?

हात थरथर कापतात. डोके तापत नाही. धडधड होणे. घाबरल्यासारखे होणे. चिडचिड होणे. भास होतात. विचित्र आवाज ऐकू येतात. डोळ्यांसमोर चित्रविचित्र आकृत्या दिसतात. फिटका त्रास होतो.

४) ॲडॅक्ट करायला लागल्यावर किती दिवस ॲडॅक्ट करावे लागते ?

ॲडॅक्ट केल्यानंतर साधारणपणे ८ दिवस केले जाते. हलक्याचा कोर्स २०-३० दिवसांचा असतो. त्यानंतर मानसिक चाचणी करि करुन हलाव केला जातो. त्यानंतर दात पिळ नये याबाही गोळ्या चालू करुन जातात याच कालावधीत जर मानसिक आजार असेल तर त्याचा देखील इलाज केला जातो.

५) व्यसनमुक्तीसाठी पेशंटला ॲडॅमिट करण्याची गरज असते का ?

नाही, सर्वांनाच ॲडॅमिट करण्याची गरज नाही. काही ओपीडी बेसवर पेशन इलाज कर शकतो. जे पेशंट इलाजासाठी येत नाहीत, काही पेशंट उशीरा मुलगा सलाही घिण्याची सवय असते. काही जणांना शारीरिक त्रास असतात त्यांना ॲडॅमिट करण्याची गरज असते. जर औषधे गोळ्यांची योग्य प्रकारे काळजी घेतली तर पेशंटला ॲडॅमिट करले पाहिले.

६) काही पेशंट स्वत:हून इलाजासाठी येत नाहीत. येतो म्हणून सांगतात पण प्रत्यक्षात इलाजासाठी जाऊच्या म्हटले तर काहीतरी कारण सांगून टाळतात अशा लोकांचा इलाज कसा करायचा ?

ही बरोबर आहे. ज्या पेशंटला पेशन येत नाही अशा आई त्यांना पेशन या. जर पेशंट येत नसेल तर जबाबदार नातेवाईकांनी पेशन घेऊनी. एखादा पेशंटची दारु बंद झाली आणि पेशंट औषधे व्यवस्थित तयार नसेल गोळ्यांची अव्यवस्थित नाही. अशे पेशंट व्यक्ति घरात तर नातेवाईकांनी वेळीच लवाच झाले पाहिजे व पेशंटला गोळ्या सुरुवात करणीचे करले पाहिले.

७) गुन्ह्या या गोळ्या रिजेक्शन होणाऱ्या का न होणाऱ्या ?

अभ्यासाकडे दोघी प्रकारच्या आहेत. एक रिजेक्शन होणाऱ्या व दुसऱ्या त्रास न होणाऱ्या असा दोन्ही प्रकारच्या गोळ्या उपलब्ध आहेत.

८) किती दिवस इलाज करावा लागेल ?

कमीतकमी १ ते २ वर्ष इलाज करावा लागेल सुरुवातीला असतिल्या गोळ्यांचे प्रमाण नंतर हळूहळू कमी करावे. तंबाखू, गुटखा, सिगरेटसाठी ३-४ महिन्यांचा कोर्स पुरेसा आहे.इलाजाच्या वेळी पेशंटमध्ये फरक पडला असला तरी पहाले दोन वरु असली तरी मेंदूमध्ये दारुची आठवण वर्षभर राहते. म्हणजे जरा. घरी, शेजी, रुग्णवेळी, आवा घुसळ, आइटिम, गणपती, ३१ डिसेंबर अशा दिवशी त्यांना दारुची आठवण येवू सकते. त्यामुळे परत पिण्यास सुरुवात कर सकतात. त्यामुळे उपचार एक वर्षपेक्षा जास्त चालू ठेवणे आवश्यक आहे.

दारुच्या व्यसनामुळे होणारे आर्थिक परिणाम.

रोज दारुमुळे रु. २०० ते २००० प्रति वर्ष, लग्नो रुपये खर्च, कर्ज वाढते. व्यवसायात नुकसान होते, उत्पन्नात कर्ज घेतले जाते, जमीन/जगा/घर/सोने विकले जाते, प्रसंगी संदा/व्यवसाय/नोकरी बंद पडते.

वैयक्तिक/सामाजिक/कौटुंबिक परिणाम

प्रतिष्ठा जाते. लोक टाळतात. पत्नीवर संशय घेतो व वाद होतात. पत्नीला, आई वडिलांना मारहाण करतात. घटस्फोट होतात. पत्नी कंटाळून सोडून जाते. घरची लोक टोमणे देतात. दारुच्या नशेत अपघात होतात. लैंगिक क्षमता कमी होते.

व्युलिप
मल्टी स्पेशालिटी हॉस्पिटल

उपलब्ध विभाग

आय.सी.यू व सर्जरी विभाग	अस्थिरोग विभाग
मानसोपचार विभाग	मेडिसीन विभाग
स्त्रीरोग विभाग	कान,नाक,घसा विभाग
दंत चिकित्सा विभाग	मुत्ररोग विभाग
त्वचारोग विभाग	डायब्रोसिस विभाग

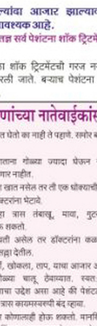

- सर्व आजारावरील उपचारांची सुविधा
- तज्ञ डॉक्टर्स
- सुसज्ज ऑपरेशन थिएटर्स
- ॲम्ब्युलन्सची सोय
- सुसज्ज जनरल वॉर्ड
- रुग्णांसाठी रुग्णांसाठी रूम्स
- अद्ययावत मशिन्स
- नाश्ता स्टॉल

मार्केट यार्ड रोड, रुईकर कॉलनी समोर, हॉटेल महाराजा शेजारी, कोल्हापूर
फोन : ०२३१- २६६६६९ / ९८